

An aerial photograph of a wide, winding river flowing through a lush green landscape. The river meanders across the frame, creating a series of loops and curves. The surrounding land is a mix of vibrant green fields and patches of brown earth. In the distance, the horizon is visible under a soft, golden sky, suggesting a sunset or sunrise. The overall scene is serene and natural.

Ålandet

– en vision for Skjern Å og dens vandopland

Indeværende projektkommissorium udgør beskrivelsen af samarbejdet om tilblivelsen af **Ålandet** mellem Herning Kommune, Ringkøbing-Skjern Kommune og Ikast-Brande Kommune.

Vision – hvad er Ålandet?

Visionen for Ålandet vil skabe udvikling i en del af Danmark, der i høj grad består af landdistrikter, hvis store naturværdi og interessante kulturhistorie udgør et uudnyttet potentiale.

Projektet vil bringe Ålandet på det fysiske og mentale Danmarkskort og trække nye borgere og aktiviteter til på samme måde, som bevidstheden om eksempelvis Søhøjlandets landskabskvaliteter tiltrækker både borgere og besøgende.

Derudover vil projektet Ålandet gøre et af Jyllands karaktergivende natur- og landskabsområder tilgængeligt for borgere og besøgende – både fysisk og mentalt. Det skal derfor i videst muligt omfang gøres muligt at gå, cykle og sejle langs Skjern Å fra udspring til udløb.

Ålandet er også en destination. Det er områder, steder og forbindelser på tværs af geografi og sektorer, der kan booste og udvikle et større sammenhængende område.

Ålandet skal på sigt skabe muligheder for oplevelser, erhvervsudvikling og branding af hele Skjern Ås vandopland. Vi vil med projektet arbejde målrettet for at skabe en robust lokaludvikling. De mange lokale kultur- og naturværdier skal understøttes og bringes i spil og bruges som afsæt for nye erhvervsinitiativer, attraktive bosætningsforhold og turismeaktiviteter.

Indeværende projektkommissorium udgør beskrivelsen af samarbejdet om tilblivelsen af Ålandet mellem Herning Kommune, Ringkøbing-Skjern Kommune og Ikast-Brande Kommune.

I dag kan man gå eller cykle rundt om Jylland (Kystruten), og på langs af Jylland (Hærvejen). Tanken er at sætte fokus på forbindelsen på tværs af Jylland ved at forbinde Gudenå-stien med Vestkysten via Skjern Å Stien.

Baggrund – sådan startede idéen

Visionsoplægget *Ålandet* er udarbejdet på initiativ af en uafhængig gruppe erhvervsfolk, og lokale ildsjæle – og gennemført med økonomisk støtte fra lokale borgerforeninger i Herning Syd. De ville gerne gå foran og skubbe til en proces der kan bringe *Ålandet* på danmarkskortet.

Den geografiske afgrænsning af projektområdet er diffus, og omfatter arealer, byer og landsbyer der naturligt kobler sig til Skjern Åens forgrenede vandforløb.

Hovedvandoplandet som visionen bringer i spil, strækker sig over otte kommuner: Silkeborg, Hedensted, Vejle, Ikast-Brande, Billund, Herning, Varde og Ringkøbing-Skjern. Kommunerne Ringkøbing-Skjern, Ikast-Brande og Herning Kommune, der dækker Skjern Ås hovedløb, udgør de bærende kommuner i projektet.

Projektkommissoriets opgave er at beskrive, hvordan visionen bliver til virkelighed i et samarbejde mellem de tre kommuner. Projektet danner således de overordnede rammer for samarbejdet og skaber en fælles platform for at visionen føres ud i livet, og dermed muligheden for med afsæt i et uudnyttet potentiale, at udfolde den destination, vi kalder *Ålandet*.

Formålet – hvorfor Ålandet?

Det er et ambitiøst projekt, men strategien er relativ enkel: Ålandet skal forbinde, øge tilgængeligheden, brande og understøtte potentialerne for lokale initiativer – det kan være i forhold til bosætning, turisme, lokal økonomi eller andet der vil opstå undervejs.

Der tegner sig to overordnede udviklingsspor:

1. Det regionale strategiske perspektiv og samarbejde, hvor ambitionen er at sætte Ålandet på landkortet som destination og udviklingsområde.
2. Det lokale perspektiv, hvor der arbejdes for konkrete forandringer og indsatser- både i de enkelte kommuner og på tværs af kommunegrænser.

Det regionale spor fokuserer på den fælles fortælling og forløsning af et regionalt udviklingspotentiale samt de tværgående forbindelsesveje – både fysisk og mentalt. Det strategiske spor omfatter bl.a. konkretisering af indsatserne og den overordnede vision, etablering af organisering, fundraising, interessentvaretagelse, kommunikationsstrategi, etablering af samarbejder og fællesskaber mv.

Det lokale spor har fokus på konkrete områder og indsatser, og kan udmønte sig i lokale projekter eller synergi i forhold til allerede planlagte indsatser. De konkrete fysiske aktiviteter kan bygge ovenpå eksisterende strukturer, som f.eks. kirkestier, tillæg til allerede planlagte aktiviteter i de deltagende kommuner og helt nye forbindelser mellem eksisterende herligheder, attraktioner og servicefunktioner.

Indsatsområder for projekt Ålandet

Herunder fremgår en liste over de indsatser der skal være de grundpiller som kendetegner og bærer de konkrete projekter som skal defineres i udviklingsplanen for Ålandet. Indsatserne er fremgår ikke i prioriteret rækkefølge:

Landdistriktsudvikling, herunder at understøtte bosætning, styrke den lokale stolthed, formidle den karakteristiske kulturhistorie og natur, fokusere på det gode liv og fællesskabet i lokalsamfundene, og synliggøre herligheder og værdierne overfor potentielle tilflyttere.

Indsatser for klima, natur og miljø, herunder synergi og sammenhæng til allerede kendte eller aktuelle indsatser. Det kan være indsatser indenfor naturgenopretning og klimatilpasning, hvor en helhedsorienteret tilgang til projekterne kan understøtte, at fx rekreative formål og adgang tænkes med, og dermed bidrager til området samlede udvikling.

Turismeudvikling, herunder forøgelse af tilgængelighed, øgning af rekreative og aktive tilbud og muligheder i området, branding af et naturskønt og landskabeligt attraktivt område, og udnyttelse af eksisterende strukturer og samarbejder for derved at skabe synergi og tiltrække flere borgere og gæster til området.

Erhvervsudvikling, herunder inspirere borgere og tilflyttere til at etablere erhverv i området, gøre selve etableringen enkel og attraktiv, rette fokus på de mange egnsspecifikke herligheder, som kan udfoldes i erhvervsmæssig sammenhæng, og holde sammen på alle tiltag og start ups, så formidlingen af Ålandet er med til at løfte de enkelte virksomheder.

Formidling og kommunikation, herunder samarbejde med visit-organisationer. For eksempel skiltning langs ruten og sløjferne understøttet af relevante digitale værktøjer med ophæng til visitorganisationernes kommunikationsstrategier.

Stien – Stederne – Sløjferne

Projektet vil forbinde de mange naturlige og kulturelle herlighedsværdier både på langs og på tværs af vandets veje, så fortællingerne om Ålandets unikke landskaber og steder bliver mere nærværende. Konkrete projekter vil blandt andet bygge på lokale initiativer, og være baseret på frivillighed.

Stien

En cirka 100 km lang forbindelse langs Skjernåens hovedløb fra udspring til udløb er rygraden i visionen om Ålandet. Forbindelsen skal gøre det muligt at færdes til fods, på cykel eller til vands langs Skjern Å. Det kan være ved at sammenbinde og synliggøre eksisterende forbindelser i landskabet eller skabe nye forbindelser. Det kan være at forbinde to landsbyer, det kan sammentænkes med trafiksikre skoleveje, kondistier eller hvad der nu giver mening for et lokalområde. Etablering af stier vil være baseret på frivillighed og samarbejde med lodsejere.

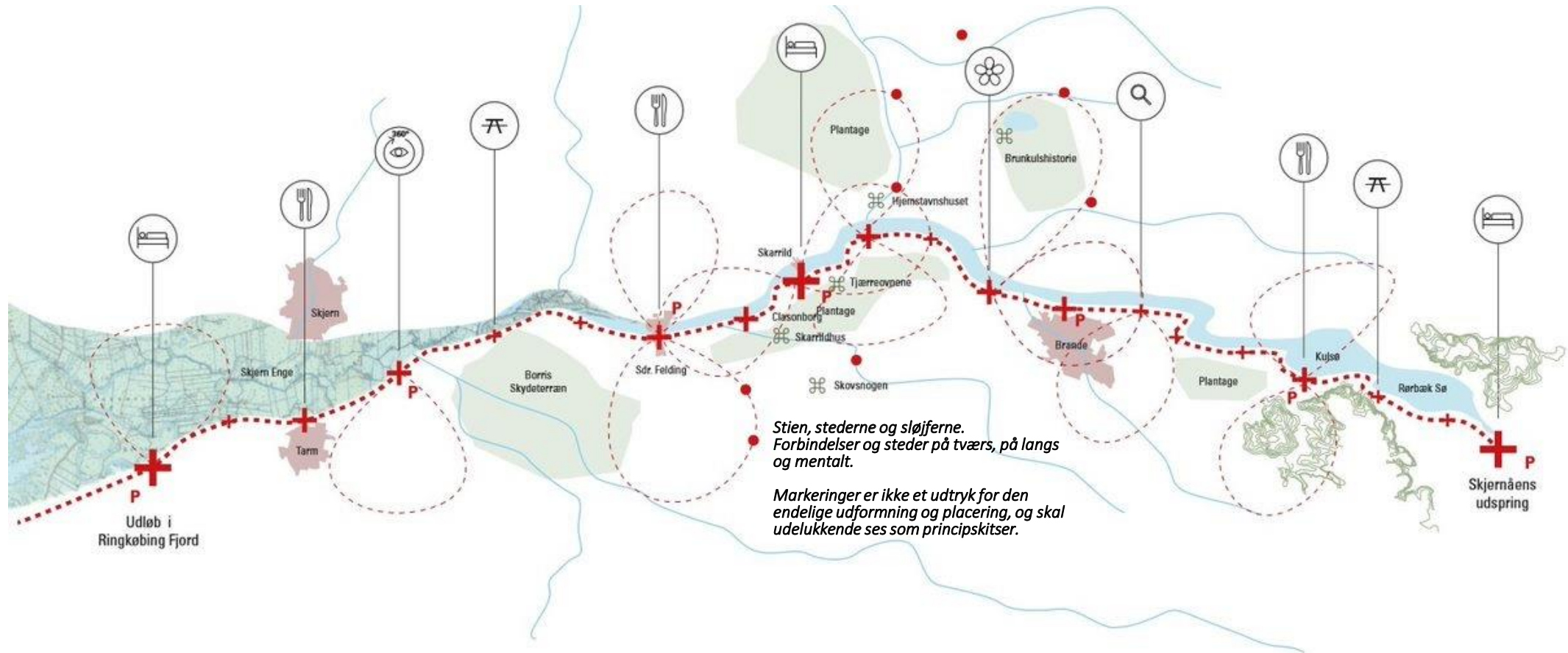
Stederne

På naturlige steder langs ruten og i lokalområderne skal det være muligt at stoppe op for at spise, sove, eller tage et hvil. Opholdsstederne er både eksisterende og nye steder, og skal være med til at formidle det omkringliggende landskab og dets kulturelle spor.

Sløjferne

Ålandet gemmer på mange fortællinger, varierende flora og fauna, særlige steder, større byer og mindre landsbyer. Fra Skjern Å Stien skal der være sløjfer ud i landskabet, som binder steder og fortællinger i Ålandet sammen. Sløjferne vil gøre oplevelsen af at bevæge sig i Ålandet endnu stærkere og åbne landskabet for både besøgende og beboere. Sløjferne kan åbne nye passager og skabe sammenhænge hvor der før var afstand.

Principskitse – tænkt eksempel for Stien, Stederne og Sløjferne

Tværkommunal og lokal organisering – hvem skal gøre det?

Herning, Ikast-Brande og Ringkøbing-Skjern Kommuner udgør kernen i samarbejdet om *Ålandets* tilblivelse.

Det tværkommunale arbejde foregår primært i den tværkommunale koordineringsgruppe, hvor projektledere fra de tre kommuner står for den tværkommunale koordinering.

Skulle projektet på et tidspunkt kalde på en tværkommunal beslutningsenhed over projektleder-niveau, kan en sådan etableres.

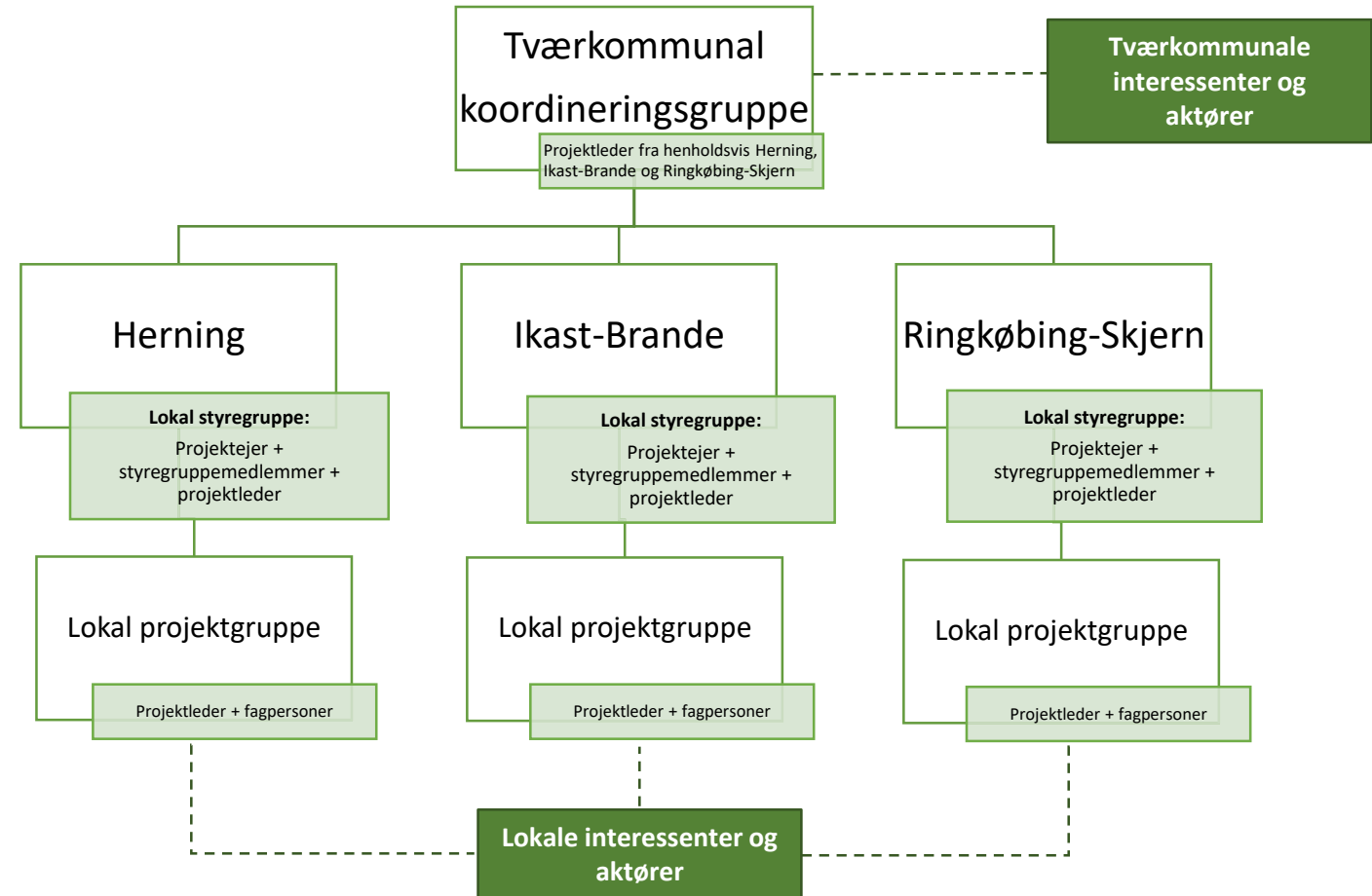
Projektlederne er den gennemgående rolle, der har til opgave at sikre koordinering på tværs af kommunerne og ned i egen organisation på alle niveauer.

Projektlederne er således også en del af den lokale styregruppe, som derudover består af lokal projektejer og styregruppemedlemmer samt den lokale projektgruppe, der også består af lokale fagpersoner.

Referencegruppe

Der har været dialog med de fem øvrige kommuner – Silkeborg, Hedensted, Vejle, Billund og Varde – der fortsat er vigtige aktører for gennemførelse af den samlede vision. Det foreslås derfor at disse kommuner inviteres til at deltage i den tværkommunale projektorganisation i form af en referencegruppe.

De vil i praksis blive løbende orienteret om projektet, blive brugt som sparringspartner samt blive inviteret til at deltage i faser og/eller delprojekter. Ønsker en eller flere af kommunerne fra referencegruppen at deltage i delprojekter undervejs, afklares pågældende kommunens økonomiske og ressourcemæssige bidrag på forhånd.

Roller og ansvar – hvem gør hvad?

I projekt Ålandet er der identificeret følgende roller:

- **Projektlederen**, er den gennemgående rolle, der har til opgave at sikre koordinering på tværs af kommunerne og ned i egen organisation på alle niveauer. Projektlederen indgår i alle fora i projektorganisationen med undtagelse af konkrete arbejdsgrupper, hvor et andet projektgruppemedlem er/kan være den ansvarlige.
- **Projektejeren**, udgør rollen som administrerende beslutningsmyndighed i den lokale styregruppe og ved behov i en tværkommunal beslutningsenhed. Projektejeren er sammen med projektlederen ansvarlig for lokal politisk tilslutning til projekt Ålandet.
- **Lokale styregruppemedlemmer**, er medarbejdere på enten direktør, chef eller lederniveau der grundet deres placering i organisationen har/skal have den rette beslutningsmyndighed i tilblivelsen af projekt Ålandet .
- **Lokale projektgruppemedlemmer**, er medarbejdere der enten har en faglig rolle og/eller koordinerende rolle i forhold til tilblivelsen af Ålandet.
- **Lokale arbejdsgruppemedlemmer**, er typisk fagpersoner der skal løse en specifik og større opgave. Det vil oftest være et medlem af projektgruppen der er ansvarlig for arbejdsgruppen.
- **Lokale fagpersoner til ad hoc opgaver**, er medarbejdere der grundet deres faglighed og kompetencer vil blive bedt om at løse en specifik opgave, som ikke kræver organisering i en arbejdsgruppe.

Afgrænsninger og begrebsafklaring

Tværkommunale projekter vs. Lokale projekter

Det er ikke projektets opgave at definere, fonde og udarbejde de lokale projekter i de enkelte kommuner. Det forventes at Ålandet vil udvikle sig gennem et patchwork af initiativer og projekter, der i høj grad vil være båret af det lokale initiativ. Det er den enkelte kommune, der i samarbejde med lokale aktører, skal vælge og understøtte lokale indsatser, medmindre det er et projekt, der går på tværs af kommuner. Hertil anbefales det, at kommunerne hver især forankrer projektet i form af en lokal projektorganisation med ophæng til den tværkommunale projektorganisation. Fondsansøgninger til lokale projekter vil således stå stærkere, idet ophængen til det tværgående samarbejde og vision tydeliggøres.

Drift af Ålandet som destination

Projektet har heller ikke til formål at drifte og vedligeholde stien, stederne og sløjferne efter projektets afslutning, med mindre det bliver besluttet for det konkrete projekt i den enkelte kommune. En del af projektets indhold går på at finde en form/organisering, som drift og vedligehold af Ålandet kan overdrages til ved projektafslutning.

Veletableret stisystem vs. farbar rute

Selvom vi bruger begrebet sti i omtalen af de tre greb – stien, stederne og sløjferne – tænkes der ikke nødvendigvis på et veletableret stisystem, men derimod en ca. 100 km lang farbar rute, der i høj grad tager udgangspunkt i de eksisterende stisystemers form og farbarhed på ruten.

Et projekt båret af frivillighed og lokale initiativer

Det er vigtigt at slå fast at selvom projektet i Ålandet drives af de involverede kommuner, så beror det i høj grad på frivillighed. Med det menes at den endelige sti, stederne samt sløjferne bliver til i dialog og samarbejde med frivillige aktører.

Tværkommunal udviklingsplan for Ålandet

Som et led i tilblivelsen af Ålandet skal der udarbejdes en udviklingsplan for Ålandet. Udviklingsplanen skal skabe et samlet overblik over de indsatser der skal være med til at løfte Ålandet som sted, destination og udviklingsområde. Derudover skal udviklingsplanen skabe rammen for det patchwork af projekter, som skal realiseres for at destinationen i Ålandet bliver virkelighed.

Projekterne kategoriseres i to niveauer:

- 1) mindre lokale projekter, som den lokale projektorganisation i pågældende kommune er ansvarlig for at understøtte, finansiere/fonde og realisere.
- 2) større tværkommunale projekter, som den tværkommunale projektorganisation er ansvarlig for at understøtte, finansiere/fonde og realisere.

Indeværende kommissorium refererer hovedsageligt til niveauet for de større tværkommunale udviklingsprojekter, men det er vigtigt at nævne at de små projekter også i høj grad er med til at understøtte visionen.

En samlende kommunikationsstrategi bliver et af de grundlæggende værktøjer der skal udarbejdes som en del af udviklingsplanen.

Forventet indhold i udviklingsplanen for Ålandet

Med udgangspunkt i de fem overordnede indsatsområder; *turismeudvikling, erhvervsudvikling, landdistriktsudvikling, indsatser for klima, natur og miljø og formidling og kommunikation* skal der udarbejdes en udviklingsplan for Ålandet. Udviklingsplanen kan for eksempel indeholde:

- Plan for etablering af *stien og sløjferne* - herunder kortlægning af eksisterende stier og steder som der kan bygges videre på og bindes sammen.
- Plan for etablering af *stederne*, fx projekter der gør det muligt at hvile, spise, sove, parkere, undervise, motionere eller lege langs stien og sløjferne - herunder rastepladser, bænke, shelters, bålsteder og udekøkkener, vandlaboratorier, naturlegepladser og fitnessområder m.m.
- Plan for formidling af kulturarv og kulturhistorie langs stien og sløjferne, herunder skiltning, app's og andre formidlingsværktøjer.
- Plan for formidling og beskyttelse af natur og biodiversitet langs stien og sløjferne, herunder skiltning, app's og andre formidlingsværktøjer.
- Plan for opdatering af diverse bosætnings- og erhvervsfremmestrategier.
- Plan for funding og finansiering af Ålandet.
- Plan for oprettelse af sekretariat til drift af Ålandet.
- Kommunikationsstrategi for Ålandet generelt.

De faktiske gevinster for Ålandet defineres først i forbindelse med fase 2 og 3, hvor der skal udarbejdes et mulighedskort, laves en fælles fondsansøgning og foretages endelig projektering af udviklingsplanen for Ålandet. Se afsnit om proces og faseplan.

Forventede investeringer – hvad koster det?

Udgifter ifbm. fondsansøgningsarbejdet:

I første omgang skal hver kommune bidrage med 50.000 kr. til at dække udgifter til udarbejdelse af fondsansøgning til medfinansiering af udviklingsplanen for Ålandet, herunder mulighedskort.

Mulighedskortet er et produkt af flere handlinger, herunder undersøgelse af lokale og tværkommunale potentialer langs ruten der tilsammen skal skildre behovet og ambitionsniveauet i den senere udviklingsplan.

Mulighedskortet skal desuden indeholde en afdækning af de relevante aktører der er en del af Ålandets tilblivelse.

Udarbejdelse af tværkommunal udviklingsplan for Ålandet:

I forbindelse med tilblivelsen af udviklingsplanen, skal der foretages en mere grundig kortlægning af eksisterende og fremtidige værdier og potentialer langs Skjern Å og dets vandopland.

Resultaterne af kortlægningen bruges til at lave en udviklingsplan for Ålandet der skelner mellem store tværkommunale delprojekter og de mindre lokale delprojekter der tilsammen skal udgøre Ålandet. Udviklingsplanen skal sikre prioritering og hensigtsmæssig kronologi i delprojekternes tilblivelse og ophæng til den overordnede vision for Ålandet.

Udviklingsplanen skal desuden indeholde en fælles vidensbank samt kommunikationsstrategi.

Det forventes at der, i dialog med fonde og relevante aktører/partnere, vil blive udarbejdet en plan for finansiering af delelementerne i udviklingsplanen.

Her må det forventes at de enkelte kommuner bidrager med medfinansiering til eksekvering af disse delelementer.

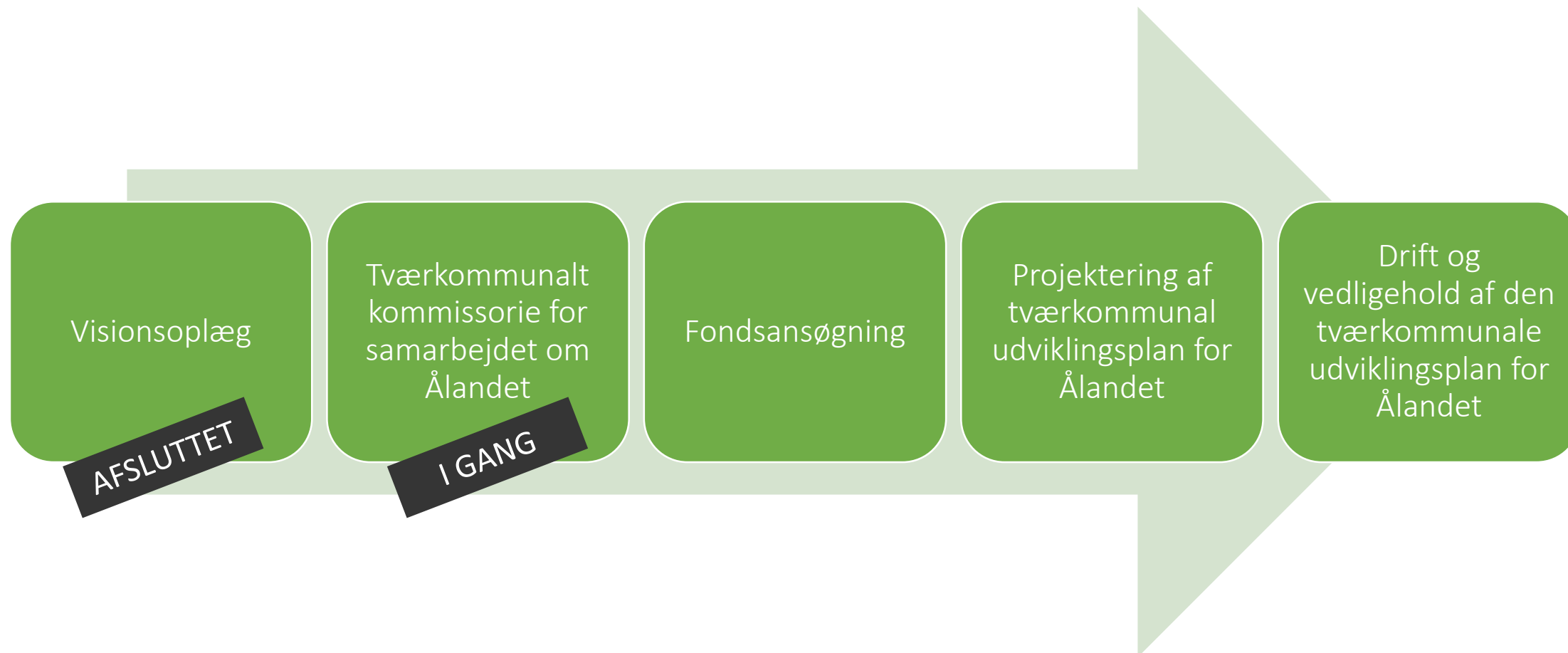
Udviklingsplanen for Ålandet med dertilhørende finansierings- og kommunikationsstrategi forventes politisk behandlet i de involverede kommuner inden eksekveringen af handleplanen igangsættes.

Driftsoverdragelse af den tværkommunale udviklingsplan for Ålandet

Når udviklingsplanen for Ålandet er færdig, skal ansvaret for drift og vedligehold overdrages til en udviklingsorganisation.

Her må der forventes udgifter i forbindelse med oprettelse af udviklingsorganisation, formidling heraf og en fælles fejring af driftsoverdragelsen.

Proces for projekt Ålandet – kort fortalt

Faseplan og tidsperspektiv – processen inddelt i faser over tid

	Fase 0	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4
Over-ordnede opgave	Udarbejdelse af visionsoplæg og afdækning af samarbejdsmuligheder	Forankring af tværkommunalt samarbejde	Fondsansøgning	Udarbejdelse af tværkommunal udviklingsplan for Ålandet	Drift og vedligehold af den tværkommunale udviklingsplan for Ålandet
Del-opgaver	<p>Dialog med alle kommuner i oplandet.</p> <p>Erfaringsudveksling med relevante aktører, herunder sekretariaterne bag Hærvejs- og Gudenåprojektet.</p> <p>Afklaring af interesse og kontakt til fonde og aktører, blandt andet i forhold til natur, turisme, rekreative interesser mm.</p>	<p>Definition af tværkommunal organisering.</p> <p>Fælles udkast til projektkommissorie.</p> <p>Fælles udkast til sagsfremstilling til lokalpolitisk og administrativ forankring.</p> <p>Tværkommunal politisk og økonomisk tilslutning til igangsættelse af næste fase.</p> <p>Arbejde med igangsættelse af lokalt forankrede projekter.</p> <p>Plan for næste fase.</p>	<p>Kortlægning af mulige projekter - igangværende eller nye, der kan indgå i et mulighedskort til udviklingsplanen.</p> <p>Tværkommunal opsamling på mulige projekter samt vurdering af hvilke projekter der skal forankres i den tværkommunale projektorganisation og hvilke der skal forankres i den lokale projektorganisation.</p> <p>Økonomi – overslag på budget for udarbejdelse af udviklingsplan. Overslag laves i dialog med relevante fonde.</p> <p>Udarbejdelse af ramme for kommunikationsstrategi.</p> <p>Udkast til fælles fondsansøgning om midler til udarbejdelse af den tværkommunale udviklingsplan for Ålandet.</p> <p>Godkendt fondsansøgning (tværkommunal styregruppe).</p> <p>Søsætning af lokale projekter.</p>	<p>Økonomi – konkret plan for fondsansøgninger og medfinansiering fra kommuner til gennemførelse af tværkommunal udviklingsplan for Ålandet.</p> <p>Godkendelse af tværkommunal udviklingsplan for Ålandet samt plan for finansiering (projektstyregruppe samt politiske udvalg).</p> <p>Oprettelse af sekretariat.</p> <p>Nedsættelse af bestyrelse og udviklingsorganisation.</p> <p>Konkret handleplan for de indledende projekter i den tværkommunale udviklingsplan for Ålandet.</p> <p>Plan for løbende ibrugtagning og drift.</p> <p>Udarbejdelse af strategi for kommunikation og formidling.</p>	<p>Ansvar for driften og vedligeholdelsen af Ålandet og dennes udviklingsplan skal overdrages fra den tværkommunale projektorganisation til formentlig et sekretariat samt en bestyrelse og en udviklingsorganisation.</p> <p>Fælles fejring.</p>
Status	Afsluttet	Igangværende	Ej påbegyndt	Ej påbegyndt	Ej påbegyndt
Tids-perspektiv	2021 – medio 2022	Medio 2022– 2023	2023 – 2024	2024 og frem	-

Tværkommunale aftaler – hvordan sikrer vi at Ålandet bliver virkelighed?

Det er vigtigt for projektets succes at der er et fælles ejerskab og en tværgående koordinering (både politisk, administrativt og lokalt).

Her følger en beskrivelse af en række aftaler på det tværgående projektniveau. Aftalerne er foretaget for at tydeliggøre projektets omfang og kompleksitet samt håndtering heraf.

Tværkommunale aftaler – vi vil undgå:	Beskrivelse af aftale
Mangel på tværgående koordinering	Én kommune påtager sig rollen som hovedansvarlig/koordinator. Kommunen har ikke større indflydelsesret, men er initiativtager i forhold til programmets fremdrift.
At én eller flere kommuner er udfordret i forhold til at levere deres del til det samlede program.	Lokal forankring i form af politisk tilslutning og etablering af lokal styregruppe samt projektgruppe. Tydelig kommunikation og sparring mellem samarbejdskommuner.
Stor afvigelse i forhold til at lokale projekter understøtter den tværgående vision for programmet.	Tydelig kommunikation og sparring med samarbejdskommuner. Tilstrækkelig sparring med ekstern rådgiver, der fungerer som tværgående kvalitetssupporter. Kommissoriet har ikke til hensigt at begrænse antallet af eller formen på de lokale projekter, men af hensyn til succesgraden for den overordnede vision, er det afgørende at kommunerne kommunikerer og sparrer med hinanden indbyrdes på det tværkommunale koordineringsgruppeniveau.
Modstand fra lokale lodsejere og øvrige aktører.	Tidlig involvering og tydelig kommunikation af gevinster for lokalmiljøet og Region Midtjylland som helhed.
Unfair fordeling af fælles fondsmidler mellem samarbejdskommuner	Kommunerne skal i samarbejde udarbejde en fordelingsnøgle.

Driftsoverdragelse, kommunikationsstrategi og sammenhænge

Driftsoverdragelse

Projektet overdrages til drift, idet udviklingsplanen for Ålandet er færdig og politisk godkendt.

Kommunikationsstrategi

Rammerne for kommunikationsstrategien udarbejdes, idet organiseringen for det tværgående og lokale arbejde er defineret, og der således kan skabes et overblik over projektets samlede interessentgrupper. En konkret udviklingsstrategi udarbejdes som led i den tværkommunale udviklingsplan for Ålandet.

Sammenhænge

Visionen for Ålandet og det tværkommunale samarbejde som skal sikre dets tilblivelse, afstedkommer stort potentiale for at skabe synergi og bygge bro til øvrige initiativer på lokalt, regionalt, nationalt og internationalt niveau.

Særligt de mindre lokale initiativer ønsker projektet at sikre brobygning og dermed rygdækning til, da disse initiativer ofte overskygges af store projekter med større vingeang.

Eksempler på initiativer Ålandet kan tænkes sammen med og dermed potentiale for projekter der kan løftes i samspil med andre:

[DK2020 – klimaplaner for hele Danmark](#)

[Friluftsrådets politiske mærkesager](#)

[Naturstyrelsens arbejde med fremme af friluftsliv og kulturhistorie](#)